

Analóg variációk

Analóg címmel hirdeti a meghívó a szépen felújított Régi Szentendrei Művésztelep alkotóinak a kiállítását a MANK (Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Non-profit Kft.) Galériában.

A tárlat kissé elvont megnevezése már az anyag megtekintése előtt kérdéseket vet fel. Az analóg kifejezésnek ugyanis több jelentése is van, a mi esetünkben a szervezők valószínűleg a szónak a hasonló, megegyező jelentésére gondoltak, amikor címet választottak, ezzel is demonstrálva a művészek egybe tartozását. Az összetartozás hangsúlyozása ellenére a kiállítók kifejezőmódja inkább különböző, mint megegyező, ahogy a „szentendrei művészet” kifejezés sem takar egységes stílust és világnézetet. Ha a megtekinthető művekben a topográfiai azonosságon túl rokon vonásokat, stílárisonosságot keresünk, akkor azt egyrészt a figurális, másrészt a geometrikus-absztrakt ábrázolásmódban lelhetjük fel, ugyanis e két pólus köré lehet csoportosítani őket.

Amióta vannak művésztelepek, azóta kiállításokat is rendeznek Nagybányától Hódmezővásárhelyig, illetve Szentendrétől Élesdig. Típusaikat tekintve nagyjából kétféle művésztelep létezik. Az egyiknek a karakterét egy közös szemléletet és stílust képviselő csoport határozza meg, ilyen volt a nagybányai vagy a száz évvel később alakult, Nagyváradhoz közeli élesdi. Ezekkel szemben vannak olyan régóta, évtizedek óta működő, nagy tradícióval rendelkező telepek is, melyek elsősorban helyspecifikusak, mint például a szolnoki vagy éppen a szentendrei, ahol egy helyen különböző felfogású és korú, más-más stílusirányzatot képviselő művészek élnek és dolgoznak. Ez utóbbiról, a sokszínűségről máris meggyőződhetünk, ha tüzetesebben szemrevételezzük a kiállított kollekciót.

A bejárathoz közelebb eső kisebbik teremben mintegy felütésként Aknay János és Buhály József munkái fogadják a látogatót. A Vajda Lajos Stúdió alapítói közé tartozó Aknay korai oldott geometrikus, majd a rovásírástól is megihletett színes (már-már neogeós) periódusai után legújabb festményein mintha visszatért volna a városka épületei által ihletett, színes, mindenekelőtt Barcsay Jenő által kiteljesített tradícióhoz. Aknay János kompozícióinak is az a jellemzője, hogy egy-egy épületre, épületrészletre emlékeztető, sokszor térbe forduló színes geometrikus elemekből (téglalap, háromszög, négyzet) épülnek fel (*Emlék, I-II*).

Buhály József a résztvevők közül legrégebben (1979 óta) tagja a művésztelepnek. Munkamódszerének lényege, hogy szimbolikus jeleket, rejtélyes formákat hoz létre, melyeket tetszés szerint helyez el a képtérben. A most látható kisméretű, intim hangulatú pasztelljeinek főszereplője a város (*Ablakok, Művésztelep madara*) és a környéke (*Táj kében*), és bár jelen van rajtuk az absztrakció és az álomszerű szürrealitás, végső soron a látványelemek dominálnak.

Továbbhaladva, a belső, nagyobbik teremben elsősorban a középgenerációhoz tartozók munkáival ismerkedhetünk. Itt már jól megfigyelhető a stílárisonossági sokrétűség, hiszen az absztrakt festményektől a portrékig, az objektektől a síkreliefeken át a plasztikus képekig számos technika képviselteti magát.

Körülnézve a helyiségben, elsőként Pető Barna korábban alkalmazott applikációs technikájával rokon módon, gyümölcsökből, dióból, mogyoróból, sző-

lóból összeállított kék plasztikus képei, organikus reliefjei tűnnek a szemünkbe (*Lapok a terménykódexből*). Mellettük Baksai József titokzatos, sőt misztikus *Sebek* című festménye sötétlik, melynek rózsá-motívumait már régebbi vásznairól (*Stigmák II*) is ismerhetjük. Baksait indulása óta foglalkoztatják az antik görög, valamint keresztény mítoszok, többek között a kora keresztény egyházatyák szimbolikus történetei, melyeknek morális üzenetei sokszor jelenünknek is szólnak. A fekete színű, vastagon festett képtérben – legtöbb vásznától eltérően – nem látható figura, csak annak apró, sziluetszerű nyoma. Funkciója nem is annyira a kompozíció szervezése, inkább a figura hiányát demonstrálja. Mellette egy, alatta két sorban két-két, a felületből kiemelkedő, plasztikus, szár nélküli vörös rózsá látható. A rózsák a mártírok sebeire utalnak, az egymás alatt kettésével elhelyezkedő rózsá-motívumok között latin szöveg fut, Szent Ambrus himnuszának (*Himnusz kakasszóra*) a szövege. A Baksai-kép előtt a földön Bojti Márton műrózsákkal fedett gyerekbicikli objektjét szemlélhetjük meg, amely egyszerre emlékeztet a való világ mindennapi tárgyaira és a giccsre. A fiatal generációt képviselő Podmaniczky Ágnes *Hommage à Pieter* című képén a múlt és a jelen kapcsolódik össze. A befagyott vízfelületre utaló zöld térben egy (hó)kupac látható, mögötte korcsolyázó alak. A mű a legnagyobb flamand zsánerfestő „jejes” képei előtt tisztelgő, azokat megidéző, saját stílusban megfestett parafrázis.

Krizbai Alex hatalmas vászna szimbolikus tájbrázolás Duna-parttal, házakkal és az előtérben patkányokkal. Krizbai pályára kerülése idején Erdélyben aktív tagja volt a Marosvásárhelyi Műhelynek (1984-ben települt át Magyarországra). Az ott kialakult panteisztikus szemlélete, természetszeretete ma is áthatja nagyméretű, örvénylő formákban tobzódó szimbolikus-expresszív festményeit. A fiktív portrékat kiállító Csáki Róbert egy klasszikus műfaj képviselőjeként jelentkezik. Az ő arcképei azonban nem az egyéniségről, hanem annak elvesztéséről szólnak: hajjal koronázott fej-sziluettei szinte arctalanok, ebből következően személyiségvesztett világunknak hű lenyomatai (*Hagyatéék I-III*).

Beszámolóim végére hagytam a művésztelep geometrikus kifejezőmódoktól, illetve a minimal arttól is megérintett alkotóit. Nagy Barbara parkettalécekből összerakott, három darabból álló sorozatán fekete oválisok látszanak fekete háttér előtt, míg a másik triptichonján a fekete fatáblák bemetszett struktúráit a (súroló)fény kelti életre. Bereznai Péter az 1990-es években kezdte el készíteni posztgeometrikus, szimbolikus fekete jeleit. Ezekhez hasonlóak a most szereplő, fekete mezőben megjelenő ház-motívumai is (*Megfagyott házak I-III*). De van olyan képe is, melyen a ház-sziluettet arany mezőbe szerkesztette (*A lenyugvó nap háza*). A ház jele, egy négyzet tetejére állított háromszög kedvelt motívuma modern művészetünknek, elég most csak Molnár Péter buddhista szemléletű rajzaira utalnom. Bereznai így fogalmaz róluk rövid írásában: „A most kiállított munkáim ház-motívumai az emberi test megfelelői mint a lélek istentől kapott foglalatjai”.

Az *Analóg* című tárlat korrekt állapotrajzot nyújt, pontosan beszámol a művésztelepen dolgozók tevékenységének legújabb periódusáról. Mindezen túl azt is meggyőzően bizonyítja, hogy a kiállítók sajátos, karakteres részét képezik mai festészetünknek, műveik a kortárs magyar piktúra meghatározó, olykor kiemelkedő darabjai.

Lóska Lajos